

Intervju: GRIŠA PLANINC

Pogovarjala se je Anamarija Žagar

Griša Planinc (1972) je ime Kačofona, ki ga vodi od leta 2007. Je tudi biolog, herpetolog, naravovarstvenik, grafični oblikovalec in fotograf. Znan je kot izredno preudarna in mirna oseba, kar je karseda dobra lastnost, če se človek ukvarja s kačami. Pravi, da so ga narava in tudi plazilci zanimali že od nekdaj, in verjetno je tudi to začrtalo njegovo pot v smeri študija. Za študij biologije se je odločil šele ob koncu srednje šole, saj je bila biologija poleg matematike njegov najljubši predmet. Pravi, da v tistih časih ni toliko razmišljal, kako bo kasneje z zaposljivostjo. Ob tem nostalgичno doda, da se mu zdi, da je takrat država malo več dala na znanost in stroko. Glede na današnje stanje res ni moglo biti slabše. Vsemu temu navkljub se naša izobrazba in naš dejanski poklic ali delovno mesto velikokrat ne ujemata. Tako je tudi pri Griši, ki se je zaposlil kot tehnični urednik v časopisni hiši, kjer dela še danes. Ne samo v prostem času, ampak tudi med službo, pa pogosto zazvoni Kačofon, na katerega se Griša redno javlja oziroma čimprej vrne klic.

Kdaj si se začel zanimati za kače in plazilce nasploh?

Z naravo sem si bil blizu od nekdaj, v času študija pa se mi je zdelo smiselno, da se nekoliko poglobim v eno od skupin, ki ni najbolj raziskana. Plazilci v tistem času pri nas niso bili ravno popularni. So res pestra družčina in težko bi rekel, da se mi je katera skupina bolj prikupila. Prav vsaka ima svoje izjemne »pogruntavščine« in še veliko se lahko naučimo od njih.

Poznava se že 14 let. Spoznala sva se, ko sem se kot študentka 4. letnika biologije udeležila RTŠB Dekani 2004, kjer sta skupaj z Vesno Cafuta vodila skupino za plazilce. Od vaju sem se takrat naučila skoraj vse o plazilcih Slovenije. Nam, udeležencem, sta podala res ogromno znanja in terenskih veščin. Ne poznam pa te le kot mentorja in tistega, ki se javlja na Kačofon, ampak tudi kot predsednika Herpetološkega društva – *Societas herpetologica slovenica*, kar si bil med letoma 2002 in 2010. Kdaj si se včlanil v društvo in katere funkcije si opravljal?

K društvu sem pristopil kmalu po ustanovitvi in sodeloval pri pripravi spletne

Zelo pogosti subjekti Grišinih fotografij so plazilci, vendar ga pritegnejo tako različni motivi iz narave kakor tudi ljudje in objekti. (foto: Vesna Cafuta)

Klici na telefonsko linijo Kačofon so pogosti. V sezoni so lahko celo tako pogosti, da jih mora Griša včasih prevzemati tudi med intervencijo. (foto: Vesna Cafuta)

strani in društvenega biltena *Temporaria*. Nekaj časa sem spoznaval dvoživke, kaj kmalu pa sem se bolj posvetil plazilcem. Pomembno se mi je zdelo, da svoje znanje in izkušnje posredujem tudi drugim nadobudnežem in da herpetologijo naredimo prepoznavnejšo v slovenskem prostoru. Ne vem več natanko, koliko let sem predsedoval društvu, vem le, da se je življenje tako zasukalo, da sem imel iz leta

v leto manj časa, da bi se posvečal društvu in stroki, zato mi je odleglo, ko sem predsedovanje lahko predal naprej.

Ali se ti zdijo biološka društva pomembna? Kakšna je po tvojem mnenju njihova vloga v naši družbi?

Društva se mi vsekakor zdijo pomembna, saj na ta način posamezniki s podobnimi zanimanji in nazori lažje udeležujejo svoje vizije. Se je pa treba zavedati, da društvo s članstvom, ki ne predstavlja niti tisočinke populacije, navadno ne more prav veliko spremeniti, kompromisi pa so v večini primerov povsem nesprejemljivi.

Danes si aktiven član herpetološkega društva, saj prostovoljno odgovarjaš na Kačofon, neredko pa te tudi pobaramo za kakšno dobro fotografijo plazilcev in nasvet ter pomoč pri oblikovanju. Kako svojo vlogo v društvu vidiš danes in v prihodnje?

Tudi za v bodoče nič ne kaže, da bi si lahko za društvene dejavnosti privoščil prav veliko časa. Svoje delovanje sem prav zato omejil zgolj na Kačofon, me je pa tudi ta že zdavnaj prerasel.

Vrsto let si bil mentor mladim, predvsem na različnih mladinskih in študentskih taborih. Od kod želja po izobraževanju mladih?

Pravzaprav ne gre toliko za željo po izobraževanju mladih, temveč bolj za pripravljenost nuditi znanje in izkušnje ljudem, ki si tega resnično želijo. Težko si predstavljam sebe v razredu zdolgočasenih in nezainteresiranih učencev, ki jim je tematika, ki bi jim jo moral posredovati, povsem odveč. Že res, da lahko učitelj s svojo zavzetostjo in pristopom doseže marsikaj, vendar sam nisem dovolj več, zato se raje posvečam visoko motiviranim. Samo predajanje informacij se mi niti ne zdi tako pomembno, saj se da v času informacijskih tehnologij do marsičesa priti zelo hitro in enostavno. Tudi izčrpnost podatkov, ki so na voljo, daleč presega moje znanje. Ljudem poskušam stvari predvsem predstaviti čimbolj celostno in jim pokazati, kako se jih lotevati. Seveda je tudi moja resnica samo subjektivna in se s časom spreminja, se pa trudim po najboljših močeh. Sebe vidim bolj kot neke vrste podporo uporabniku.

Na taborih se večkrat najde tudi kak udeleženec, ki ga nič ne zanima in ga je težko motivirati. Kako si ti pristopil k temu? Si ga poskušal motivirati in kako ali pa se z njim nisi niti ukvarjal?

Kar se tega tiče, sem imel očitno kar srečo. Težko bi rekel, da koga res ni čisto nič zanimalo. Na taborih so navadno ljudje, ki jih te stvari zanimajo. Ne vidim razloga, zakaj bi se sicer trpinčili s celodnevno brskanjem po grmičevju pod žgočim soncem in poslušanjem ekstatičnih vzdihov ob vsaki kuščarici, ki švigne mimo. Da ne govorim o seciranju usmrajene crkovine in spoznavanju, kje vse nam določevalni ključi ne bodo prav nič koristili. Če bi se kdaj vendarle pojavil tak udeleženec, bi se do neke mere seveda ukvarjal z njim in ga poskušal motivirati. Toda če nekdo nima zanimanja za neko področje, res ne vidim razloga, da bi ga še dodatno maltretiral, saj se je že s prijavo na tabor dovolj kaznoval. Pa tudi sicer ni nujno, da bi vse zanimalo čisto vse. Tudi mene bi, recimo, še tako fantastičen predavatelj težko prepričal o vznemirljivosti uporabe kreme za glajenje gub po štiridesetem letu, pa se s tem ubada zajeten del priletnega nežnejšega spola in kozmetične industrije. Ravno nasprotno, pogosto sem imel opravka z izjemnimi ljudmi, od katerih sem včasih kar precej zahteval, in danes z zadovoljstvom spremljam njihove uspehe.

Ali se spomniš svojega prvega tabora, na katerem si bil mentor, in v kakšnem spominu ti je ostal?

Hm, res je že predolgo tega ... Začelo se je v srednji šoli, ko smo dijaki iz zapitega Kluba mladih raziskovalcev Koper želeli postaviti organizacijo, ki bi mladim nudila

možnost spoznavati svet raziskovanja. Sprva smo bili sami svoji mentorji in vse skupaj je zgedalo precej obupno, smo bili pa precej trmasti in pri vsem skupaj smo se predvsem odlično zabavali. Na enem od taborov se me je zaradi odločnosti in stro-

Na terenskih vajah iz sistemske botanike.

Kljub resnemu pristopu k prostovoljnemu delu Griši nikoli ne zmanjka smisla za humor. (foto: Vesna Cafuta)

Na fotografiji je mladi Griša (drugi z desne) skupaj z bratom, mamo in takratnim direktorjem ReptilienZoo Happ Frederickom Happom v Celovcu leta 1987. (foto: Radovan Planinc)

gosti celo prijel vzdevek »črni hudobec« ... Ja, res sem si močno želel, da bi KMR zaživel. V nekaj letih nam je to tudi uspelo.

Ali si bil pred tem sam udeleženec kakšnega tabora?

Prvi zaresni tabor, na katerem sem bil udeleženec, je bil RTŠB Črneče 1994. Takrat sem bil v botanični skupini pri Nejcju Joganu. Naslednja leta sem sodeloval v skupini za dvoživke in se vedno bolj spogledoval s plazilci.

Kdaj je bil tvoj zadnji tabor, kdaj bo naslednji?

Nazadnje sem migal na RTŠB Most na Soči 2010. Zaradi pomanjkanja časa ni prav verjetno, da bi se kot mentor še udeleževal na taborih, pa tudi prav je, da se na tem področju izkusijo mlajši. Mnogi so me tudi že zdavnaj prerasli. Morda pa vendarle kdaj kot nekajdnevni gost.

Tudi pri drugi tvoji redni aktivnosti, ki jo opravljaš kot prostovoljec v SHS, gre predvsem za delo z ljudmi. Kačofon je telefonska linija, ki si jo »ustanovil« leta 2007 in je namenjena svetovanju ljudem, ki se srečajo s kačami in potrebujejo nasvet. Nprekinjeno deluje že od leta 2007 dalje, tako da smo malce zgrešili 10. obletnico, saj teče že 12. leto njegovega delovanja. Kljub temu ti za dolgoletno udejstvovanje iskreno čestitam. Delal si kot mentor na taborih, pri Kačofonu pa si v vlogi svetovalca, marsikdaj tudi kot nekoga, ki ljudi pomiri, saj svetuješ, kako naj ljudje s kačami ravna in z njimi sobivajo. Kakšen je tvoj pristop k svetovanju preko telefonske linije Kačofon ali elektronskega naslova?

Hvala! Resda sem zaradi telefonske številke še najbolj vpet v Kačofon, vendar gredo čestitke vsem, ki že vrsto let sodelujejo v ozadju te društvene dejavnosti, ki pomaga kačam, ki imajo težave z ljudmi, in ljudem, ki imajo težave s kačami. Najraje se z ljudmi pogovorim, saj na ta način lahko začutim, v katero smer voditi pogovor. Odzivni čas je pri komuniciranju po telefonu krajši in telefon je vselej z menoj. Tudi sicer je stvari navadno bolj zamudno napisati kot povedati. Za pošiljanje informacij in gradiva pa je prikladnejša e-pošta. Tako eno brez drugega ne gre. Še veliko bolj učinkovito je srečanje v živo, vendar je to žal možno le izjemoma.

Kako pa si sploh prišel na idejo Kačofona?

Za idejo je v večji meri zaslužna Vesna Cafuta. Vedeti je treba, da smo se s tovrstnim svetovanjem v društvu po malem ukvarjali tudi že prej in da smo z ustanovitvijo

Kačofona želeli povečati prepoznavnost te dejavnosti.

Kako se je začelo?

Bil je september 2006, ko je mlada družina na hodniku opazila kačico. Klicatelj je na društveni spletni strani našel številko in prosil za odstranitev kače. Z Vesno sva pretaknila vse kotičke, vendar kače ni in ni hotelo biti. Nazadnje sva jo vendarle našla pod pokrovom jaška. Šlo je za mlado belouško in strah je kmalu splahnel. Kmalu za tem, v začetku leta 2007, smo nato uradno razglasili Kačofon.

Kot lahko preberemo na spletni strani Kačofona (<http://kacofon.blogspot.com>), pri aktivnostih nisi sam. Kdo ti pomaga, na kakšen način so se pomagali priključili h Kačofonu?

Kačofonov blog v zadnjem času ni bil posodabljan, ljudje, s katerimi sodelujem, pa se pogosto izmenjujejo. So pa tudi taki, na katere se vedno lahko zanesem. Nekateri so člani društva in jih dobro poznam, nekaterih sploh ne poznam in sem posredno nekako izvedel zanje. Redno sodelujemo tudi z nekaterimi veterinarji, regijskimi centri za obveščanje, gasilci in policisti.

Ali lahko opišeš kakšno zanimivo anekdoto s Kačofona?

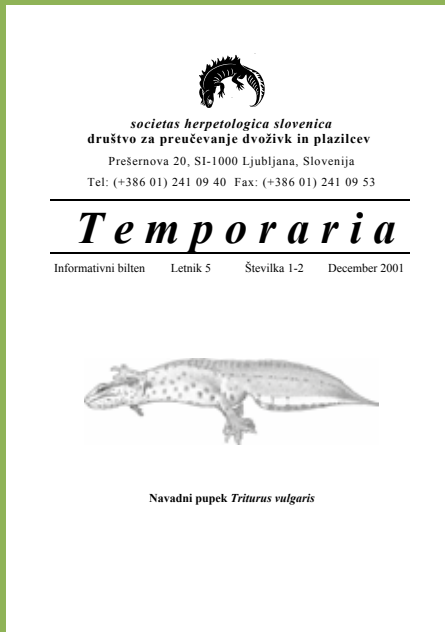
Nekoč je poklicala gospa, ki jo je na vrtu presenetila kača. Želela je, da jo pridem čimprej odstraniti. Prosil sem, naj mi pošlje fotografijo, saj v večini primerov ne gre za strupenjače in posredovanje ni potrebno. Iz silnega strahu se ji ni upala niti približati, zato sem jo prosil, naj mi kačo vsaj čim bolje opiše. Rjava, s hrbtnim vzorcem, s trnom na glavi, za mezinec debela, dolga pa med 5 in 10 cm. Pojasnim, da gre v tem primeru najverjetneje za mladega modrasa, saj nobena druga domorodna vrsta nima rožička na konici gobčka, da pa verjetno ne bo čakala toliko časa, da bi prišel ponjo. Nekoliko mi je bila sumljiva dolžina in pomislil sem, da morda vidi le prednji del, ki moli iz luknje, ali pa je kača nemara razkosana. Ves ta čas se kača namreč ni ganila in po prigovarjanju se je klicateljica le opogumila in naredila fotografijo ter mi jo poslala. Dilema glede dolžine je bila v hipu razjasnjena; šlo je za gosenco slakovega veščca, ki ima na zadku trn in pegi, ki spominjata na oči. Strah ima res velike oči in ofidiofobija (tj. strah pred kačami) ni prav redka.

Ali si kdaj v zameno za uspešno intervencijo ali nasvet dobil kakšno darilo?

Ljudje so večinoma hvaležni in dobil sem že kakšno otroško risbo ali škatlo keksov, nazadnje so mi ponudili celo zeljnato glavo. Največje zadoščenje je zame vseka-

Kačofon spremlja tudi nekaj anekdot. Slakovega veščca (*Agrus convolvuli*) na sliki je klicateljica nekoč zamenjala za kačo, Griša pa je sprva zgolj po opisu menil, da bi zaradi opisanega rožička lahko šlo za modrasa. (foto: Barbara Zakšek)

Za grafično oblikovanje, kar je tudi sicer Griševa poklicna pot, je od leta 2000 dalje skrbel pri biltenu herpetološkega društva *Temporaria*, leta 2003 pa je poleg oblikovanja prevzel tudi njegovo uredništvo. *Temporaria* je začela izhajati leta 1997 in je redno izhajala do leta 2006, nato pa je leta 2011 izšla še zadnja številka. Na sliki je naslovnica številke iz leta 2001, za katero je Griša narisal sliko navadnega pupka.

Znak telefonske linije Kačofon. (ilustracija: Griša Planinc)

kor, ko nemočno žival rešim iz sovražnega okolja. Če pri tem še komu pomagam odpraviti predsodke in strahove, toliko boljše. Tudi ljudje, ki kačo pobijejo, tega navadno ne počno iz hudobije, temveč v stiski ne vidijo drugega izhoda. V strahu za svoje življenje in življenje bližnjih je tovrstno ravnanje razumljivo. Opomnim jih, da so vse domorodne vrste kač zakon-

ske varovane, vendar v sistem, ki naj bi s kaznovanjem spreobrnil kršitelje, ne verjamem. Veliko bližje mi je spreobračanje ljudi z izobraževanjem in osveščanjem.

Ali vodiš statistiko, koliko klicev in e-mailov si že prejel?

Sprva sem bil pri tem bolj uspešen, zaradi pomanjkanja časa pa si trenutno beležim le še podatke za najdbe, podkrepjene z biološkim materialom ali fotografijami. Že samo teh je bilo v letošnjem letu okrog 300. Število s prepoznavnostjo raste, razpoložljivi čas pa se na žalost krajša.

Ali se bo v prihodnje število klicev še zviševalo ali pričakuješ, da je nek vrh že dosežen?

Vse skupaj je precej odvisno od publicitete. Zaradi okrnjenih zmožnosti Kačofona ne obešam ravno na veliki zvon. Prepričan sem, da bi bilo klicev lahko še veliko več. Včasih, ko se primeri kak medijsko odmeven dogodek in mediji spregovorijo o Kačofonu, telefon podivja in komajda uspem sproti polniti baterijo.

Ali poznaš kakšne podobne projekte ali telefonske linije iz tujine?

Ne poznam. Še najbližje temu je bilo nekaj, kar sem nekoč videl na TV, mislim, da se je oddaja imenovala Animal Police. Šlo je za ekipe usposobljenih policistov, ki so se ukvarjali z odstranjevanjem in presejanjem prostoživečih živali iz urbanega okolja ter skrbeli za zanemarjene domače živali. To bi pri nas seveda zahtevalo spremembe v zakonodaji in bi presegljo okvire društva.

Kolikokrat si se srečal s terarijskimi (tujerodnimi) živalmi na intervencijah Kačofona?

Vsako leto je tudi nekaj pobeglih lju-bljenčkov. Takšnim se najprej poskuša najti lastnika; če to ni uspešno, se poišče odgovornega posvojitelja. Najpogostejši so ameriški gož, pitoni in udavi ter mlečna kača. Pri tujerodnih vrstah sem precej bolj neizkušen in se pogosto obrnem na herpetologe z bolj bogatimi izkušnjami s tega področja.

Ne dolgo nazaj si dobil klic iz Pirana, saj sta na eni izmed mestnih ulic osebi opazili mlad osebek rdeče pljuvajoče kobre (*Naja pallida*). Kako je potekala ta intervencija, saj je šlo za rokovanje s precej strupeno in nevarno vrsto kače? Pravzaprav posebno zahtevnega dela nisem imel, saj so kačo po fotografiranju že ujeli v dekorativno škatlo. Prosil sem, da škatlo dobro zatesnijo in preprečijo, da bi žival ušla, ter jo umaknejo izven dosega mimoidočih. Na podlagi fotografij sem

V zahvalo za izobraževalno delavnico Kačofona je v eni od ljubljanskih osnovnih šol nekoč dobil tudi to risbo.

»Na eni izmed piranskih ulic našli smrtonosno kobro« se je glasil naslov prispevka na MMC RTV SLO in Radiu Koper z 8. oktobra 2018. Griša nam lahko potrdi, da je novica resnična, saj je mlado rdečo pljuvajočo kobro varno prepeljal z ulice do terarija.

vedel, s čim imam opravka, in sem se temu primerno opremil z zaščitnimi očali in posebnimi rokavicami, odpornimi na prebadanje. Vse skupaj je potekalo precej v naglici zaradi piranskega prometnega režima in kačo sem le preložil iz škatle v herpetološko vrečko, malce pokramljal z najditeljicama in že sem bil spet na poti. To je bila prva tujerodna strupenjača na intervenciji Kačofona.

Kako je pri nas urejeno lastništvo smrtno nevarnih strupenjač? Ali se kje vodi kak register?

Področje je žal neurejeno. Tovrsten register ne obstaja, sicer bi imela policija lahko delo in bi v njem preprosto preverila lastništvo. Povratnih informacij o tem, ali se je lastnik prej omenjene strupenjače našel, nimam. Vsekakor menim, da je šlo za nenamerno dejanje in se je kača osvobodila po nekem čudnem naključju, morda že celo kot jajce. Zdaj je v rokah izkušnih, zaupanja vrednih skrbnikov. Verjetno

Navadni gož (*Zamenis longissimus*) zraste do 225 cm, večinoma pa doseže od 140 do 160 cm. (foto: Griša Planinc)

ni pričakovati, da bi tovrstni primeri postali pogosti.

Koliko let bi Kačofonu še dal, če razmišljaš o prihodnosti?

Pri Kačofonu sem po svojih zmogljivostih pripravljen sodelovati tudi v bodoče. Morda pa se najde kdo, ki bo dovolj zavzet, da stvari dvigne na višji nivo. Mislim, da bi bilo za to potrebno predvsem sistemsko financiranje, ki bi omogočilo boljše organiziranost. Navsezadnje gre za zavarovane vrste, za katere bi morala skrbeti država. Treba bi bilo vzpostaviti mrežo usposobljenih operativcev po vsej Sloveniji.

Prav tako si izvrsten fotograf. Kaj najraje fotografiraš?

Reciva raje tehnično podkovan. Vsekakor najraje fotografiram naravo. Nisem prav nič izbirčen, in kamor pridem, najdem

dovolj zanimivih motivov, ne le herpetoloških. Fotografija zame ni le sredstvo umetniškega izražanja, marsikdaj služi tudi za poustvarjanje spominov in je zmožljiv dokumentaristični pripomoček. Res sem imel srečo, da se je digitalna fotografija razmahnila prav v teh časih, nekoč je bilo namreč precej običajno, da so biologi za svoje proučevanje delali primerjalne zbirke, ki vsebujejo po več tisoč osebkov ... Kako že gre? ... Aha, cilj upravičuje sredstva. S tem bi res težko živel.

Če bi lahko izbral katerokoli vrsto plazilca na svetu, katera bi bila tista, ki si jo najbolj želiš fotografirati ali pa le opazovati?

Vsaka vrsta je po svoje zanimiva in večine tujerodnih vrst niti ne poznam. Res se ne bi mogel odločiti za eno samo vrsto. ☺